Ylikomisario Hannu Pietilä

Eduskunnan hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle (HE 232/2021 vp) laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

1 Lausuntopyyntö

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta kirjallista asiantuntijalausuntoa koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

2 Asiantuntijan lausunto

Esityksen mukaan kolmannen maan kansalaiselle myönnettäisiin ensimmäinen oleskelulupa opiskelun perusteella suoraan koko tutkinnon tai opintojen suorittamisen keston ajalle, jolloin oleskelulupaa ei ole tarvetta uusia määräajoin.

Opintojen jälkeen myönnettävän oleskeluluvan voimassaoloaikaa työnhakua ja yritystoimintaa varten pidennettäisiin ja tehtäisiin joustavammaksi. Muutos koskisi myös tutkimustoiminnan päättäneitä tutkijoita. Korkeakouluopintoja suorittavien opiskelijoiden oleskeluluvan laji muutettaisiin jatkuvaksi.

Kansainvälistä suojelua hakenut tai karkotuspäätöksen saanut voisi hakea oleskelulupaa, jos hän täyttää oleskeluluvan myöntämisen edellytykset. Kyseeseen ei kuitenkaan tulisi oleskelulupa, joka sisältää oikeuden liikkua toiseen jäsenvaltioon.

Esityksessä todetaan, että kolmansien maiden kansalaisille opiskelijoille oleskelulupa myönnetään koko tutkinnon tai opintojen suorittamisen keston ajaksi yhdellä hakemiskerralla. Lisäksi esityksessä todetaan, että hakijalta vaadittaisiin hakemuksen yhteydessä selvitys turvatusta toimeentulosta ainoastaan ensimmäisen vuoden osalta. Esityksessä todetaan, että opiskelijalla tulisi kuitenkin olla turvattu toimeentulo koko opintojen keston ajan ja että toimeentulo edellytyksen täyttymistä, kuten myös opintojen suorittamisen etenemistä, valvottaisiin opintojen aikana. Opiskelijoiden kohdalla voi

POLIISIHALLITUS
Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 ESPOO
kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi
Puh. +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780

syntyä tilanne, että ajan kuluessa opintomenestys ei ole riittävää tai toimeen tulo ei ole turvattu. Molempien tekijöiden osalta oleskeluluvan perusteiden tulee kuitenkin täyttyä. Valvonnan näkökulmasta katsottuna on sitä ongelmallisempaa mitä pidempiä luvat ovat. Maahanmuuttovirasto tekee valvontaa jatko oleskelulupia harkitessaan, joten puutteet luvan myöntämisen perusteissa ilmenevät säännöllisin väliajoin lupaharkinnassa. Poliisin tietoon puutteet tulevat joko jonkin muun asian yhteydessä tai tehdessä teemavalvontaa.

Esityksessä todetaan, että korkeakoulututkintoa suorittavien opiskelijoiden oleskeluluvan laji muutettaisiin jatkuvaksi (A), jotta heillä olisi paremmat edellytykset jäädä maahan pysyvästi ja olisi mahdollisuus saada pysyvä oleskelulupa opintojen suorittamisen perusteella. Siinä vaiheessa, kun ulkomaalainen saa pysyvän oleskeluluvan ja säännöllistä lupaharkintaa ei enää tehdä, vähenevät viranomaisten keinot puuttua oleskeluun silloin, kun oleskelun perusteita ei enää ole. Pysyvän oleskeluluvan peruuttaminen tarvittaessa tulee harvemmin kyseeseen kuin määräaikaisen oleskeluluvan. Tämä saattaa joissakin tapauksissa muodostua ongelmalliseksi, kun oleskelun perusteet eivät puheena olevien lupien kohdalla kuitenkaan lähtökohtaisesti ole pysyviä. Sitä, että muilla opiskelijoilla kuin korkeakoulututkintoa suorittavilla oleskeluluvan laji pysyy tilapäisenä (B), voidaan pitää tarkoituksenmukaisena.

Esityksessä ehdotetaan, että kolmannen maan kansalaiselle, joka on suorittanut opinnot tai tutkimuksen loppuun, myönnettäisiin oleskelulupa työnhakua ja yritystoiminnan aloittamista varten kahdeksi vuodeksi. Kyseessä olisi oleskeluluvan voimassaoloajan pidentäminen yhdestä vuodesta kahteen vuoteen. Sillä, että lupa olisi pituudeltaan kaksi vuotta yhden vuoden sijaan, ei oletettavasti ole valvonnan näkökulmasta katsottuna ratkaisevaa merkitystä ja se tuskin aiheuttaisi kestämättömiä ongelmia siitä saatuun hyötyyn verrattuna. Se, että luvan voisi käyttää useassa erässä pitkän ajan kuluessa, vaikuttaa monimutkaiselta ja saattaa aiheuttaa epätietoisuutta hakijoissa ja viranomaisissa.

Esityksessä ehdotetaan, että kansainvälisen suojelun taustaiset ja karkotuspäätöksen saaneet voisivat myös hakea oleskelulupia ja heille voitaisiin myöntää kansallinen oleskelulupa, johon ei sisälly unionin sisäistä liikkuvuutta. Kaikkien lupahakemusten osalta tulee luonnollisesti tehdä harkinta ja selvittää, onko luvan myöntämisen perusteet olemassa. Mikäli henkilöllä on maasta poistamispäätös, hänen on poistuttava maasta. Mikäli hän ei näin tee ja päätös on täytäntöönpano kelpoinen, tulee poliisin hänet poistaa. Tehokas maasta poistaminen on koko prosessin uskottavuuden kannalta tärkeää.

Esityksen mukaisesti, kun korkeakoulututkintoa suorittaville opiskelijoille myönnettäisiin jatkuva oleskelulupa, myös heidän perheenjäsenilleen myönnetään oleskelulupa jatkuvana. Perheenjäsenille ei kuitenkaan myönnettäisi lupaa koko opiskelijan oleskeluluvan voimassaolon ajaksi, vaan en-

simmäinen lupa myönnettäisiin pääsääntöisesti vuodeksi ja jatko-oleskelulupa enintään neljäksi vuodeksi. Valvonnan kannalta tämä säilyttää heidän osaltaan nykyiset valvontamahdollisuudet, eikä nämä henkilöt kasvata osaltaan niiden henkilöiden määrää, joiden lupa-aika pitenisi oleellisesti ja jotka eivät enää olisi säännölliseen lupaharkintaan liittyvän valvonnan kohteena.

On tärkeää ja välttämätöntä, että muutoksen aiheuttama valvonnan ja sen tekotavan muuttaminen tunnistetaan ja siihen varaudutaan Maahanmuuttovirastossa niin henkilöresurssein kuin järjestelmäratkaisuin. Muutoksen myötä jälkivalvontamekanismin kehittäminen korostuu. Poliisin osalta muutos tarkoittaa sen huomioimista valvonnan suunnittelussa ja toteuttamisessa valvonnan tavan ja määrän sekä suuntaamisen osalta.

Jakelu
Eduskunnan hallintovaliokunta

Tiedoksi
Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen
Poliisijohtaja Sanna Heikinheimo
Poliisiylitarkastaja Vesa Pihajoki
Poliisiylitarkastaja Karl Linderborg
Poliisitarkastaja Ari Jokinen
Poliisitarkastaja Marko Heikkilä
Poliisihallitus, Esikunta
Sisäministeriö, poliisiosasto